



REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

KLASA: 602-01/19-01/00488
URBROJ: 533-06-19-0002

Zagreb, 12. srpnja 2019.

UDRUGA HRVATSKIH SREDNJOŠKOLSKIH
RAVNATELJA
n/p predsjednice Suzane Hitrec
Prilaz baruna Filipovića 30
10 000 Zagreb

PREDMET: Pitanja vezana uz frontalnu primjenu Škole za život
- Odgovor, daje se

Poštovana,

Ministarstvo znanosti i obrazovanja zaprimilo je dana 3. srpnja 2019. godine dopis s pitanjima u vezi s frontalnom primjenom *Škole za život* te se očitujemo kako slijedi:

1. *Zbog kojih razloga je kasno započela edukacija na Loomenu za stručne suradnike i ravnatelje s obzirom da su identični sadržaji u virtualnim učionicama kao i za sve nastavnike?*

Specifična edukacija za ravnatelje započela je 13. ožujka 2019. i sve je teklo prema utvrđenom planu. Održano je i sedam susreta uživo ravnatelja s ministricom i timom iz Ministarstva znanosti i obrazovanja o praktičnim pitanjima u vezi s reformom. Održavaju se i radionice za ravnatelje tijekom lipnja i srpnja. Ravnatelji su bili pozvani uključiti se i u predmetne učionice koje su započele krajem 2018. godine.

Stajalište je Ministarstva da je uloga ravnatelja ključna te da ravnatelji svojim kompetencijama trebaju omogućiti i autonomiju škole što je ključna sastavnica kurikularne reforme.

2. *Zašto za stručne suradnike i ravnatelje na Loomenu i na ŽSV-u nisu bile teme koje su iznimno važne za uspješnu provedbu novih kurikuluma u školi te su vezane uz njihovu profesionalnu ulogu?*

Teme koje su predviđene za ravnatelje i suradnike bile su u širokom spektru, a edukacije će se nastaviti tijekom cijele sljedeće školske godine. Razumijevanje procesa učenja i poučavanja u kurikularnom pristupu učenju i poučavanju temelj je za nadogradnju kompetencija ravnatelja i stručnih suradnika jer se transformacija škole temelji na promjeni paradigme učenja.

3. *Kada će se organizirati usavršavanja stručnih suradnika i ravnatelja, kao pružatelja podrške nastavnicima u provođenju novih kurikuluma, za konkretne teme vezane uz planiranje, realizaciju i vrednovanje nastavnog rada?*

Teme za edukaciju na županijski stručnim vijećima izrađene su i osmišljene u suradnji s dionicima iz eksperimentalnih škola na temelju njihovih povratnih informacija, višim savjetnicima AZOO-a te



članovima mentorskog tima. Nastavak edukacija i teme koje će se obrađivati od rujna nadalje temeljit će se na rezultatima evaluacije dosadašnjih edukacija.

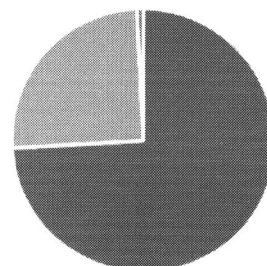
Općenito, rezultati evaluacija pokazuju da su ravnatelji zadovoljni edukacijom.

Odgovori na dio pitanja iz evaluacije lipanjskih skupova N = 496 ravnatelja OŠ i SŠ su kako slijedi:

2. Jeste li zadovoljni organizacijom skupa?

Više pojedinosti

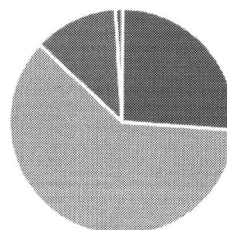
- U potpunosti sam zadovoljna/... 367
- Djelomično sam zadovoljna/z... 125
- U potpunosti sam nezadovolja... 4



5. Jesu li Vam informacije dobivene na ovom skupu pomogle u razumijevanju uloge ravnatelja u procesu promjena?

Više pojedinosti

- U potpunosti su pomogle. 129
- Uglavnom su pomogle. 302
- Nisu baš pomogle. 60
- Uopće nisu pomogle. 5



■ uopće se ne slažem ■ uglavnom se ne slažem ■ uglavnom se slažem ■ potpuno se slažem

Definiranje ishoda aktivnosti omogućava/olakšava/poboljšava svrshodno i konkretno planiranje ...

Planiranje vrednovanja, koje se odvija odmah nakon planiranja ishoda, pomaže u konkretnijem planiranju ...

Vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje potiče učenike na veću aktivnost, odgovornost i razv...

Usmjerenost na učenika, a ne na sadržaj, temelj je kvalitetnog kurikulumskog planiranja poučavanja,

Kurikulumsko planiranje smatram primjenjivim u svojoj školi.

Edukacije su me motivirale da unaprijedim vođenje škole.

Više vremena posvetit ću podizanju kvalitete učenja i poučavanja u svojoj školi.

100%

0%

100%

4. Kako biste ocijenili svoje sudjelovanje tijekom stručnog skupa? (1 = potpuno neaktivan; 5 = potpuno aktivan)

Više pojedinosti

496

Odgovori

4

4.00 Prosječna ocjena



4. *Koja je pedagoška i didaktička teorija osnova za preporuke koje su ravnatelji dobili na stručnom usavršavanju na županijskim stručnim vijećima?*

Stručno usavršavanje za 14 ravnatelja škola koje su u siječnju 2019. proveli Jane English i Pete Maunder bilo je usmjereno na poboljšanje kvalitete učenja i poučavanja u hrvatskim školama. Budući da je u fokusu rada škole učenje i poučavanje, sadržaj tog stručnog usavršavanja bio je usmjeren na vođenje učenja i poučavanja te na praćenje kvalitete učenja i poučavanja. Diseminacija usvojenih spoznaja ugrađuje se u edukacije za sve ravnatelje škola u Hrvatskoj.

Struktura hrvatskih škola takva je da je ravnatelj glavni rukovoditelj škole, koji osim pedagoga nema pomoćnike voditelje koji bi preuzeli pojedine aspekte upravljanja školom što je za ravnatelja dodatni izazov. Prokušana metoda opservacije učenja koja se primjenjuje u Velikoj Britaniji i SAD-u jest tzv. kratki posjet (engl. *learning walks*). Tom se metodom provode kratki posjeti nastavnom satu u trajanju od 10 do 15 minuta, a unutar jednog sata moguće je provesti četiri do pet kratkih posjeta. Kratki posjeti potpuno su drugačiji od službenih opservacija nastave odnosno uvida u nastavu te se nikako ne podrazumijeva da zamjenjuju uvid u nastavu.

Definicija kratkih posjeta prema ustanovi National College of School Leadership:

Organizirani i pomno strukturirani suradnički „posjeti“ nastavi koje provode kolege iz iste (ili druge) škole kako bi istaknuli uspješne primjere poučavanja te ukazali na područja procesa učenja i poučavanja na kojima treba još raditi. Kratke posjete nastavnom satu provodi tim ljudi koji zajedno rade kako bi stekli uvid u rad kolega i osvrnuli se na njihov rad. Svrha kratkih posjeta nije nadzor nego pružanje konstruktivnih povratnih informacija u cilju unaprjeđenja poučavanja te razumijevanje načina na koji učenici uče, što uče i kad uče.
National College of School Leadership, 2005.

Tu su strategiju primjenjivala oba međunarodna stručnjaka u svojim školama u Velikoj Britaniji kako bi imali uvid u proces učenja i poučavanja te kako bi mogli pratiti što se događa u razredima u njihovoj školi. Time su osigurali da se primjeri dobre prakse brzo i lako otkriju i podijele, a problemi pravodobno uoče, rasprave i uklone. Povratna informacija o primjerima dobre prakse dana je uglavnom pismenim putem, obično putem elektroničke pošte, a svi otkriveni problemi i nedostaci rezultirali su susretom ravnatelja i učitelja na kojem su mogli nesmetano razgovarati o uočenim nedostacima.

Uz taj način provedbe kratkih posjeta, moguće ih je primijeniti kad:

- ravnatelji dobivaju uvid u to što se događa u razredu;
- učitelji upoznaju primjere dobre prakse;
- su posjeti prilika za stručno usavršavanje učitelja;
- se učitelji početnici susreću s različitim načinima poučavanja;
- omogućuju provjeru primjene novih zakona i pravilnika, npr. Pravilnika o praćenju učenika;
- voditelji stručnih aktivita imaju uvid u primjenu predmetnog kurikulumu;
- ravnatelji i učitelji mogu promatrati određenu skupinu djece u razredu, npr. način rada s učenicima s posebnim potrebama;
- inspektori dobivaju uvid u proces učenja (OFSTED u Velikoj Britaniji).

Kratki posjeti ne primjenjuju se umjesto službenog uvida u nastavu pri čemu se razmatra priprema, opservacija nastavnog sata i pružanje povratne informacije nakon nastavnog sata. Kratki posjeti samo su dodatni oblik praćenja te način dijeljenja dobre prakse. Moramo također naglasiti da uvid u nastavu predstavlja samo manji dio kvalitete poučavanja pojedinog nastavnika. Postoje i drugi važni elementi koji ukazuju na kvalitetu, kao što su povratne informacije s kratkih posjeta, pregled imenika, postignuća na testovima, napredovanje te rad učenika.

S obzirom na postojeću strukturu rukovođenja u hrvatskim školama, kratki posjeti smatraju se korisnim oblikom praćenja rada nastavnika, posebno s obzirom na to da ravnatelji imaju ograničeno vrijeme za praćenje procesa učenja i poučavanja u svojim školama.

Za vrijeme posjeta Škotskoj 14 ravnatelja imalo je priliku susresti se i razgovarati s ravnateljima škotskih škola koje provode kratke posjete kao alat za praćenje i unaprjeđenje učenja i poučavanja.



Stručno usavršavanje ravnatelja eksperimentalnih škola i savjetnika Agencije za odgoj i obrazovanje u Supetru obuhvatilo je i dva modula o učenju i poučavanju u kojima su jasno opisani kratki posjeti. Napisan je velik broj članaka o primjeni kratkih posjeta, od kojih navodimo nekoliko, prema preporuci međunarodnih stručnjaka koji su sudjelovali u osmišljavanju edukacije.

1. Ensuring Instruction Changes: Evidence Based Teaching – How Can Lesson Study Inform Coaching, Instructional Rounds and Learning Walks? Max Stephens, Graduate School of Education, The University of Melbourne, Australia Journal of Science and Mathematics Education in Southeast Asia, 2011, Vol. 34 No. 1, 111 - 133
2. Learning Walks, Building Hearty appetites for Professional Development- Julia Steiny, SPRING 2009 VOL. 30, NO. 2 WWW.NSDC.ORG NATIONAL STAFF DEVELOPMENT COUNCIL
3. Using Teacher Learning Walks to Improve Instruction Teachers who go on nonevaluative walk-throughs of their colleagues' classrooms can learn how to improve their own instruction. Douglas Fisher and Nancy Frey
5. *Zbog čega su nadležni savjetnici iz Agencije za odgoj i obrazovanje tek prije mjesec dana uključeni u stručno usavršavanje nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja (na stručnim skupovima i online edukaciji)?*

Razlog nedovoljnog sudjelovanja je većim dijelom jer prethodna ravnateljica Agencije nije omogućavala suradnju. Međutim, u posljednjih nekoliko mjeseci sudjelovanje savjetnika iz AZOO-a sustavno je i kontinuirano što je iznimno važno za kvalitetu i održivost reformskih procesa.

6. *Je li promijenjena uloga i nadležnost viših savjetnika iz AZOO s obzirom na povećanu autonomiju nastavnika?*

Cjelokupan sustav odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj mijenja se u skladu s promjenom paradigme učenja i poučavanja. U tom smislu uloga savjetnika iz Agencije za odgoj i obrazovanje također se pomiče prema savjetničkoj ulozi i prijenosu dobre prakse kako bi se učitelji i škole osnažili za kompetentno i autonomno donošenje odluka i upravljanje odgojno-obrazovnim procesom u školama. Savjetnici pri tome imaju ulogu istorazinske kolegijalne podrške u provedbi novih kurikulumu što se odražava i u zakonskoj i podzakonskoj regulativi koja se mijenja.

Uz Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi koji je promijenjen tijekom 2018. godine doneseni su i Pravilnik o nagrađivanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima te Pravilnik o napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima, a trenutačno su na javnom savjetovanju Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama i Pravilnik o zajedničkom upisniku školskih ustanova u elektroničkom obliku – e-Matici. U pripremi su i izmjene Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, a u izradi je i novi Zakon o prosvjetnoj inspekciji i stručno-pedagoškom nadzoru.

7. *Na koji način će prosvjetna inspekcija utvrditi eventualne propuste nastavnika u radu koji realiziraju nove kurikulume?*

U novom pristupu naglasak je na realizaciji suštine (odgojno-obrazovni ishodi), a ne na provjeri puke forme. Zato je Ministarstvo i pokrenulo javne rasprave o izmjenama više pravilnika kojima se ostvaruju pretpostavke za bitno administrativno rasterećenje nastavnika, suradnika i ravnatelja. U tom smislu provodit će se i edukacija nadležnih tijela s obzirom na njihovu izmijenjenu ulogu.

8. *Kako će ravnatelj uočiti eventualne nepravilnosti u radu za koje je odgovoran?*

Autonomija nastavnika i ravnatelja podrazumijeva veću razinu odgovornosti koja se temelji na stručnosti, ali i transparentnosti svih procesa. Naš se sustav treba razvijati u tom smjeru jer tako rade uspješni svjetski obrazovni sustavi (npr. finski). Taj sustav podrazumijeva tranziciju od kontrole kvalitete na kulturu kvalitete. Pri tome svatko preuzima svoj dio odgovornosti te je ravnatelj i dalje



odgovoran za kvalitetu rada škole i u tom se smislu veći naglasak stavlja na poticanje učenja, a ne na prijenos znanja i činjenica (konstruktivizam). Usto je važno izgraditi odnos povjerenja.

9. Kako i kada će ravnatelj imati uvid je li nastavnik i stručni suradnik odradio zadatke na Loomenu ili ne?

Nastavnik ili suradnik treba izvještaj koji dobije dati na uvid ravnatelju. To je njegova obveza. U virtualnim učionicama svaki sudionik na svojem profilu ima cjelokupan izvještaj o aktivnostima i dobivene značke, a nakon završetka ovog ciklusa edukacije bit će im dodijeljene i potvrde o sudjelovanju.

10. Na koji način osigurati da u razredima s novim kurikulumima poučavaju nastavnici koji su završili edukacije?

Ravnatelj na temelju uvida u stručno osposobljavanje u posljednjih dvije godine, a i na temelju spoznaja o nastavniku, treba pomoći izraditi plan daljnjeg osposobljavanja ako je to potrebno. Naime, edukacije i savjetnički posjeti nastavljaju se tijekom čitave sljedeće školske godine, a aktivne su i virtualne učionice.

11. Smije li se u selekcijskom postupku za izbor novih nastavnika provjeravati znanja koja su obuhvaćena na Loomenu a vezano uz Školu za život?

Sukladno izmjenama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi prvi put škola pravilnikom propisuje postupak vrjednovanja kandidata. U sklopu vrjednovanja mogu se provjeravati među ostalim i znanja kandidata o najnovijim metodama učenja i poučavanja.

12. Jesu li se novi pristupi u poučavanju ugradili u silabuse metodičkih kolegija na fakultetima s nastavničkim smjerovima te na programima pedagoško-psihološkog obrazovanja?

Neki studijski programi ugradili su ih, a to se očekuje i od ostalih. No zbog autonomije sveučilišta u kreiranju studijskih programa Ministarstvo znanosti i obrazovanja ne može propisati takvu obvezu. Međutim, svi novi studijski programi trebaju se uskladiti s Okvirom nacionalnoga standarda kvalifikacija za učitelje u osnovnim i srednjim školama. Napominjemo da su studenti završnih godina nekih nastavničkih i učiteljskih fakulteta već uključeni u virtualne učionice.

13. Kada će se objaviti metodički priručnici svih nastavnih predmeta koji imaju nove kurikulume?

U virtualnim učionicama objavljeni su metodički priručnici za 22 nastavna predmeta i razrednu nastavu, a za Povijest i TZK bit će objavljeni tijekom kolovoza. Ministarstvo znanosti i obrazovanja će ih poslati i na recenziju.

14. Hoće li i kada doći pisane upute vezano uz sve usmeno preneseno na ŽSV-ovima o onome što je drugačije od dosadašnje prakse i propisa?

Pisane upute za sve važne teme šalju se u škole, ali i objavljuju na stranicama MZO-a te na stranicama Škole za život. Ako ima specifičnih tema koje se žele obraditi, uvrstit ćemo ih u daljnje edukacije, ali i u e-bilten.

15. Hoće li se prije početka nastavne godine izmijeniti svi propisi i pravilnici koji nisu u skladu s novim pristupom te usmenim uputama na ŽSV-u?

Novi pristupi opisani su u kurikulumima koji su doneseni u siječnju 2019., a zakoni i pravilnici promijenjeni su ili u postupku izmjene kako je navedeno u odgovorima na gornja pitanja.



16. Što je s Pravilnikom o praćenju i ocjenjivanju učenika koji propisuje upisivanje pisanih provjera u vremenik, a nove upute nisu u skladu s time?

U postupku je izmjene.

17. Što je s Pravilnikom o obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju u kojem se regulira prilagodba sadržaja, a ne ishoda učenja?

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju govori o prihvaćanju različitosti učenika te osiguravanju uvjeta i potpore za ostvarivanje maksimalnoga razvoja potencijala svakoga pojedinog učenika. To znači prilagodbe metoda rada, vrednovanja, tehnološka i didaktička sredstva, prostorne uvjete te sadržajno i metodičko prilagođavanje.

Članak 2. stavak (3)

(3) Odgoj i obrazovanje učenika temelji se na načelima prihvaćanja različitosti učenika, prihvaćanja različitih osobitosti razvoja učenika, osiguravanja uvjeta i potpore za ostvarivanje maksimalnoga razvoja potencijala svakoga pojedinog učenika, izjednačavanja mogućnosti za postizanje najvećega mogućeg stupnja obrazovanja te osiguravanja odgoja i obrazovanja učenika što bliže njegovu mjestu stanovanja.

Članak 5. stavak (2)

(2) Individualizirani postupci omogućavaju različite oblike potpore, prema potrebama učenika, i to s obzirom na: samostalnost učenika; vrijeme rada; metode rada; provjeravanje vještina, znanja i sposobnosti učenika; praćenje i vrednovanje postignuća učenika; aktivnost učenika; tehnološka, didaktička i/ili rehabilitacijska sredstva za rad i primjerene prostorne uvjete.

Članak 6.

(2) Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke je redoviti program koji se sadržajno i metodički prilagođava učeniku.

(3) Sadržajna prilagodba podrazumijeva individualiziranu prilagodbu nastavnih sadržaja redovitog programa sukladno sposobnostima i sklonostima učenika, a zahtijeva smanjivanje opsega nastavnih sadržaja. Opseg nastavnih sadržaja može se umanjiti do najniže razine usvojenosti obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom/kurikulumom za razred u koji je učenik uključen, a iznad razine posebnog programa.

18. Planiraju li se izraditi prilagođeni udžbenici za učenike koji se školuju po redovnom programu s prilagodbom sadržaja, a koji su usklađeni s novim kurikulumima?

Udžbenici prilagođeni za učenike s teškoćama već su izrađeni i nalaze se u Katalogu odobrenih udžbenika na poveznici: <https://mzo.gov.hr/vijesti/ministarstvo-znanosti-i-obrazovanja-objavljuje-katalog-odobrenih-udžbenika-za-osnovnu-skolu-gimnazije-i-srednje-strukovne-skole/1881>.

Ministarstvo je također raspisalo natječaj za udruge koje udžbenike prilagođavaju za slijepe i slabovidne učenike.

19. Kako će uvođenje novih kurikuluma utjecati na ulogu pomoćnika u nastavi?

Sukladno Pravilniku o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima pomoćnik u nastavi je osoba koja pruža neposrednu podršku učeniku tijekom odgojno-obrazovnog procesa u zadacima koji zahtijevaju komunikacijsku, senzornu i motoričku aktivnost učenika, u kretanju, pri uzimanju hrane i pića, u obavljanju higijenskih potreba, u svakodnevnim nastavnim, izvanastavnim i izvanučioničkim aktivnostima. Pravilnikom je definirano i da pomoćnik u nastavi nije nositelj nastavnoga procesa niti smije izrađivati primjeren program obrazovanja i sredstva za rad s učenikom. Pomoćnik u nastavi nije zamjena za dodatne odgojno-obrazovne i rehabilitacijske programe namijenjene učeniku tijekom odgoja i obrazovanja.

Iz navedenih odredbi jasno proizlazi kako sadržaj kurikuluma ni na koji način ne utječe na rad pomoćnika u nastavi, osim što će ukupan odgojno-obrazovni rad s učenikom biti kvalitetniji. Naravno, podrška pomoćnika u nastavi učeniku s teškoćama u razvoju samo je jedan od mogućih oblika podrške



koju učeniku, primjenjujući načela inkluzije i individualizacije, u svojem svakodnevnom radu pružaju učitelji.

20. Planiraju li se propisi i praksa prilagoditi novim mogućnostima organizacije rada škole?

Mogućnosti i provedba testiraju se u eksperimentalnim školama i nakon evaluacije tog dijela otvorit će se i mogućnost za ostale te potrebne prilagodbe regulative.

21. Što je s učenicima koji mijenjaju školu?

Autonomija nastavnika podrazumijeva prilagodbu metoda poučavanja i vrednovanja, ali ishodi učenja koji se trebaju ostvariti za sve su jednaki. Ne očekuju se stoga izrazitiji problemi kod provedbe novih kurikulumima nego što je to bilo do sada kad je riječ o situaciji kada učenik mijenja školu.

22. Kada će se organizirati dopunski rad za učenike koji su negativno ocijenjeni iz nastavnih predmeta koji su se poučavali samo u prvom obrazovnom razdoblju?

Ta je situacija za sada moguća samo u eksperimentalnim školama. Za sve druge škole ta je problematika regulirana Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u članku 75.

23. Kako će se uskladiti rad u strukovnim školama jer neki opće-obrazovni predmeti idu po novim kurikulumima, a neki opće-obrazovni predmeti i svi strukovni predmeti realiziraju se po starim nastavnim planovima i programima?

Prema važećim kurikulumima, odnosno za ostale predmete planovima i programima. Međutim, paralelno s kurikularnom reformom provodi se i reforma strukovnog obrazovanja. Nove kurikulume prema Zakonu o strukovnom obrazovanju izrađuje Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, a s obzirom na pozamašna sredstva iz Europskog socijalnog fonda (233 milijuna kuna) očekuje se da se u sljedećih tri godine temeljito promijene i strukovni kurikulumi te da se pritom općeobrazovni predmeti usklade s novim kurikulumima.

24. Zašto nisu na svim stručnim skupovima koji su se uživo organizirali bili prezentirani primjeri dobre prakse i načini rješavanja poteškoća na koje su škole u eksperimentalnom programu nailazile?

Jesu. Na gotovo svakom od 850 skupova bio je i edukator iz eksperimentalnih škola, posebice na skupovima za ravnatelje jer su edukaciju za ravnatelje održavali sami ravnatelji eksperimentalnih škola.

25. Koji će biti kriteriji za mentorske timove koji će odlaziti u savjetodavne posjete školama?

Savjetnički posjeti školama u eksperimentalnom programu bili su vrlo uspješni o čemu svjedoče i evaluacije. Mentorski timovi obuhvaćat će stručnjake koji su do sada radili na reformi, nastavnike, ravnatelje i stručne suradnike iz eksperimentalnih škola te savjetnike iz AZOO-a.

S poštovanjem

